

NAR KIRIKLARI

Ayşe Ünüvar

■ Yol uzadı. Zaman kısaldı. Kekik, geven, kalağan, adaçayı, ardıç, katran kokularıyla yol alıyor, ıssız zamanın içinde sapacak bir yer arıyordum. Güneşin coğrafyayı kızarttığı bir anda uzaklarda gördüğüm karartıya doğru sürdüm arabayı. İki otomobil ve yola uyarı levhası koyan Jandarmalarla karşılaştım. Arabaların önceki rengi neydi bilinmez ama ziftli yola girince ikisi de parlak siyah bir renge bürünmüştü. Komutan beni uyarıp araçların hâlini işaret etti ve nereye gittiğimi sordu. Gitmem gereken köyün adını söyledim. “Buraya oldukça uzaktır ama bu yoldan başka da yol yok, en iyisi geri dönmeniz.” Dedi. Köyde beni bekleyen üç yaşlı adam. Birinin parmaklarının üçü tam ortasından kesik. “Söz mü?” dediler. “Söz.” dedim. Şimdi ne yapacağım? Hiçbirinin telefonu yok bende. “Asmalı kahvede seni bekleriz. Haftaya bugün iyi mi?” “İyi.” dedim. İşime bile geldi. O gün boş günüm. Ne telefon istediler ne telefonlarını istedim. İki çay bir oralet içip kalktım. Beni köyün çıkışına kadar geçirip, arabaya binmemi bekleyip el salladılar. İkisinin bastonu var. Parmakları kesik olan bağırdı: “Buralara kış erken gelir gecikme sakın hoca!” “Tamam tamam, haftaya bugün buradayım söz!” Aklıma kahvenin telefonu geldi. Köydeki kahvenin telefonunu bulup bulamayacağımızı sordum oradakilere. Siyaha dönmüş ama gerçek renginin beyaz olduğu artık anlaşılan aracın sahibi, “Bas git abla! Bir şey olmaz! Bakma sen siyaha döndüğüne, şimdi çekerim yıkamacıya, ya mazotu ya gazyağını sıktılar mı tabancayla, akar gider, zift mift kalmaz alimallah. Kıyıda köşede kalanın da üstü-püyle hakkından geldik mi bitti gitti... Kıy mazota. Dök üstü-püye vur kaportaya. Bak bakalım kaldı mı zift?”

“İllaki gitmeniz gerekiyorsa kullanılmayan eski bir yol var! Stabilize ama işinizi görür diye düşünüyorum.” dedi komutan. Hiç düşünmeden yolu tarif ettirdim. Kafam almadı bir daha sordum. Hiç yolulmadan, üstelemeden iyice tarif edip hayırlı yolculuk dilediler...

Babam yanımda. O da yaşlı. Asmalı kahvede beni bekleyen ve o hikâyeyi anlatacak adamlarla aynı yaşta neredeyse...

Jandarmayı, ziftli arabaların sahiplerini selamlayıp yola düşüyoruz ve asıl hikâyenin, asmalı kahvenin köyünde değil de düşeceğimiz yolda olduğunu anlıyoruz bir vakit sonra...

Yol, güzel güzel giderken kıvrılıyor, engebeleşiyor ve asfalt tamamen bitiyor. Sık ağaçlar, yol üzerinden hızla kaçış veren çilli kertenkele ve boz yılanlar. Arada camı açıp nefes almak istiyorum. Derin bir orman kokusu. Çok bakamıyorum. Zira geçit vermeyen uçurumlarla dolu. Aşağıda bir ırmak! Rengi başka! Duru ve derin. Turkuaz diyeceğim ama yer yer koyulaşıyor. Ormanın rengi, ırmağın rengini bir kendine boyuyor, bir kendi boyanıyor... Camıma bir kuş çarpıyor. Serçe gibi ama değil! Öldü mü diye hop ediyor yüreğim ama uçup gittiğini görüyorum sonra. Kuşlar ne değişik varlıklar, kanatlarıyla dünyalık zamana kafa tutuyorlar. Yol! Sadece yol var. Bir de ağaçlar. Ara da kuşlar ve yolcuya hazır olmayan sürüngenler... Buralar onların. Yıllardır ne bir araç geçmiş ne de insan kokusu duymuş börtü böcek! Bir gariplik gelip çörekleniyor yüreğime! Korkuyor muyum? Ürküyor muyum? Endişeli miyim? Belli değil. Ara da bir yüzümü kontrol ediyor babam. "Sarp dağların türküsü var biliyor musun?" diyor. Ben çok çıktım dağlara, her taşı her ağacı her sekisi başka bir türkü belletir adama... İçimdeki şey dağların içindekiyle birleşiyor. Yüreğim aşağıdan akıp giden ırmağın rengiyle aynı oluyor. Camı yeniden açıyorum. Bir koku. Kekik değil. Yol boyunca alıştı burnum kekiğe. Bu başka! Başkalığa doğru sürüyorum. Zaten başka şansım da yok. Benzin bitse! Lastik patlasa! Telefon zaten çekmiyor. Yakınlarda ne bir ses ne bir nefes... Bir şey olsa... "Nasıl?" diyor babam. Beni duymuş gibi... "Hiççç..." diyorum aynaya bakıp. Hiç... Zaten hiç değil miyiz? Bir kuş daha çarpıyor... Bitki örtüsü değişiyor sonra. Kaç viraj geçtik? Kaç yokuş tırmandık? Kaç kilometre yaptık, bilmiyorum. Sanki zaman değişiyor. Sanki boyut başkalaşiyor. Sanki değişen şey âlemle değil de benimle, yüreğimle, algımla alakalı... Birden bir araç! Gözlerim fal taşı. Eski bir minibüs bu. Tek tük yolcu var içinde. Camı açıp el kaldırıyorum. Hem şoför hem yolcular görülmemesi gereken bir şeyle karşılaşmış gibi acayip bakıyorlar. Yan yana geçebilmemiz için birimizin çekilmesi gerek! Kayalıklara doğru çekiliyorum. O çekilemez aşağısı uçurum. Uçurumun dibinde rengi başka o ırmak! Çekilince stop edip konuşmak bir şeyler sormak istiyorum. En azından burası neresi? Nereye kadar gitmeliyim? Yolun bir sonu var mı? Hiç durmadan geçip gidiyor minibüs. Korna çalıyorum ardı sıra. Elini aynanın üzerinden uzatıp selam veriyor. Sanıyor ki selam bu! Yol derdindeyim yol! Bu yol nereye gider? Her yol içine akar insanın diyor babam! Bunda bir işaret bulup içimi dinliyorum. Dönemem! Çıktığım hiçbir yoldan dönmedim. Bu akıllıca mı? Değil elbet ama aklımı değil de yüreğimi dinlemeyi hep sevdim... Gökyüzünde süzülen bir kartal var! Bakamıyorum. Öyle sarp öyle virajlı ki elimi direksiyondan çekemiyorum...

Hayat yolu gibi! Nereden ne çıkacak hiç belli değil... Neden bu kadar uzaktayım? Gelmek benim kararım. Devam etmek de... Yüreğimi dinlemek de. Öyleyse içimdeki ürperen şey de ne? Pırrr! Bir kuş değil bu sefer. Yüreğimde kanat çırpan bir şey var ve o sesi bir ben bir de yol duyuyor... Biliyorum ki bu yol ömrümün sonuna kadar benimle gelecek! Tek tük sararan yapraklardan da belli. Sonbahar uzatmış burnunu. Kuşlardan, ağaçların rüzgâra meydan okuyuşundan da belli... Baharın, daha coşkun olur bu ırmak diyor babam! Yavaşça aşağıya bakıyorum. Maviyle yeşili yansıtan bir ayna gibi yüzüme çarpıyor su! "İnsan illaki bir sebep ararsa bulur." diyor içimdeki ses. Sebeplerin sebebi Tanrı'm bana bir yol aç! Bir insan yüzü göster! "İnsandan kaçmadın mı sen?" diyor öteki ses! Öteki seslere alışık içim! Hiç aldırıyor... Sıralı bir çam topluluğu var görünüyor. Dizi dizi önümüze çıkıyor. Yol sağa kıvrılıyor. Uçurum bitiyor ama ırmağın yatağı değişiyor. Irmak yok! Yeşil ile mavinin aynası kırılıyor, güneş başka yansıyor şimdi ve uzaklaşıyorum... Su içmek hiç aklımda yok! Irmak kaybolunca susadığımı hissediyorum. Kapağını açtığı şişeyi uzatıyor babam. Kaynamış bir suyu içer gibiyim. İçimde coşan pınarlar var oysa. Irmak yok! Yok ırmak. Biliyorum ki bir ömür akacak içimde. Tıpkı hiç durmadan koşan yıldırlar gibi... Neden hep bir at koşar içimde hiç bilmem... Kimseye de demem. Özgürlüğüme halel gelir ürpertisi bu! Hah işte buldum sebebinizi: İçimdeki ürperti, varmak istediğim yolu bulamamak değil de yolda olamamak. Hah işte yoldayım. Nereye varacak? Kime çıkacak? Umurumda değil. Yeter ki yol bana kendi türküsünü söylesin! İşte yine değişti. Yol aynı. Kuşlar da. Börtü böcek de. Ama ağaçlar değişti. Önce bodur meşeler. Yer yer tespih ağaçları ve fundalıklar... Yol yine kıvrıldı. Güneş ferini çekti yüzümden. Sağda bir çeşme. Suyu ha var ha yok! Ha kurudu ha canlandı. Kana kana içmek düşü sarıyor bedenimi. Avuçlarımı açıp bekliyorum; Tıp. Tıp. Tıp. Damla. Damla. Damla ve doldu dolacakken bir çekirge zıplıyor yanı başımdan. Bir ses. Bir nefes var! Bir haber var... Doyasıya içiyorum. Doyasıya gökyüzüne bakıyorum. Doyasıya düşünüyorum. Su beni dinliyor gibi tıptırtısını çoğaltıyor ve ağaçtan oyulmuş yağından taşıyor. Ağaçlar ve su! Evrenin hafızaları. Ağaçlar, atlar ve su. Bir de kuşlar. İndimdeki evrenin gizli hafızası! Duydum. Duydular artık ve yola dönüşüyor. Uzuyor. Sırtarıyor. Geçit vermiyor. Kıvrılıyor sonra. Kıvrımda bir levha var! Hiç okunmuyor. Delik deşik. Kaç kurşun yedi? Kimler hangi kızgınlığını ondan çıkardı, bilinmez. "I" harfi ha var ha yok! Bu "İ" de olabilir. Diğer bacağı silinmiş "H" de... Zinhar okunmuyor. Paslanmış. Bükülmüş. Elek olmuş. Lakin ayakta. Burası, şurası demek istiyor gibi. Yaşadılar, yaşadık, varlardı der gibi. Yine işaret sayıp, levhanın gösterdiğini düşündüğüm kıvrıma sapıyorum. "Bir yaşayanı olsa şu levha bu hâlde olur muydu?" diyor babam! İçimi dinliyorum. Hep onu dinledim zaten! Yanılmak da şanımsız olsun... Birkaç elma ağacı çıkıyor yolumuza. Başı çaput gibi elma. Ne bir el süren olmuş ne kuşlar galamış. Sonra bir dut ağacı. Sapsarı olmuş yaprakları. İlk dut sararır, hazanın burnunu ilk o görür, der ya büyükler. Asma yapraklarıyla sarmalanmış yaşlı kestane ağaçları, diken topu olup meyveye durmuş. Tilki kuyruğu kara üzüm dallarında kuruyup kalmış... Kuşlar nerede ki? Ya insanlar?

Çöktü çökecek şu taş evin bacası niye ayakta? Üç beş evin içinde öten örenlerin sesi nerede? Terkedilmiş bir köy. Terk edilmişliğinin acısını bereketle mi dilendiriyor? Ağaçlar. En çok da nar ağaçlarının başı çaput gibi meyve! Bademler yerde. Boz kabukları çoktan çatlamış. Ya cevizler, dipleri serili duruyor. Vakti gelince, dikenleri açılınca kestaneler de dökülecek! Ne toplayan olacak ne çuvalalara doldurup, hısımla akrabaya götüreceği olan! Evler ne güzelmış, çökmüş çatıların altında kalan cam çerçeve. Hele hele maviye boyalı ahşap çerçeveler! Ne çok gelip giden gördü kim bilir? Yine de bir ahenk var köyde. Nar rengi bir ahenk... Her evin yakınına varıp yıkıntılarını dinliyorum. Kesek taşları, oluk ki-remitleri, oyma kapıları, örümcek bağlamış nişleri, yarım kalan düşleri... Kalakalıyorum bir evin önünde. O bana bakıyor ben ona. Çağla rengi bir yelek var üzerinde. İki büküm otuyor kapı eşiğinde. Kapı mavi. Bizim kapıda maviydi. Babaannem de böyle otururdu. Yaşlanınca beli bükülmüştü ve o da çağla yeşili yelek giyerdi... Hayal değil bu. Yıkık değil bu ev. Bacası tütüyor. Soğuk değil ki! "Dizlerim üşür." diyor beni duymuş gibi. Varıp otuyorum, yanı başındaki aralı iki taşa uzatılmış tahtanın üzerine... Hatır soruyor. Yüzü bumburuşuk ama canlı. Yeleğinin önünü bir alttan bir üstten iki çatal iğneyle ilmiş. Bir başına buralarda ne aradığını merak ediyor. Kafamı kaldırıp geldiğim yere bakıyorum. Nar ağaçlarının arasından babam bakıyor. Şaşkın! Bu dağın başında, kuş uçar ama kervan geçmez bu sarp yolun tenhasına saklanan kimsesizlikte ne arıyor? "Narları" diyor; "Boşa götürmezler, ekşi yaparlar. Çok eskiden de eşeklere yükleyip şu dağların ardına satmaya götürürlerdi." "Burayı biliyor musun?" diyorum. "Bilmem mi!" diyor. Her dağın ardından nar gelir sanırdık çocukken. Nar, dağ kadar uzaktı biz çocukken! İçim dağlanıyor. Kadın bana ben kadına bakıyorum sonra. Kimsesi olup olmadığını soruyorum; "Gelecekler." diyor. "Gelecekler. Narlar dalında kırıldığında beni almaya gelecekler. Her sene dalında kalıp kırılır bu narlar. Ne toplayan olur ne ekşiten, kalmadı kimse. Gittiler. Gittiler. Herkeslerle bir olup gitmeyi seçtiler... Neden kırılır bilir misin? Kırılan ne? Narlar! Narlar! Tadından kırılır nar kısmı. Tadından. Dağ başındaki nar büyümez pek, bodur kalır ama çiçeği çok açar. Her çiçekten nar biter. Gelincik olmaz. Soğuk vurdu, kırağı da yedi mi? Al al olur yanağı da tadından yenmez, dalında çat diye kırılır! Nar sesidir bu herkes duymaz! Ekşitip ekşitip şehre götürür satarız sonra... Satardık! Eskiden. Herkes gitti şimdi. İzmir'de bizim köylü. Yazdan yaza gelirler. Ben de beklerim. Nar kırılınsın diye beklerim. Oğlanlar gelsin. Damatlar narı toplasın diye beklerim... Ana derler kalma yalnız başına. Yok derim nar kırılmadı daha... Bak nar kırıldı sabahınan, akşamınan sen çıktın geldin! Nar bu, yanağı al oldu mu kırılacak demektir. Kırıldı mı gelecek olan var demektir! Böyle çıkar kapıda beklerim. Bir gelecek olan var. Bak geldi! Geldin!"

Geldim... Geldim de... Neresi burası?

Burasına cennet der kimileri! Irmak gördün müydü gelirken?

Gördüm!

Çeşit çeşit meyveleri. En çok da narı!

Hepsini gördüm. En çok da narı!

Nar değil o! Dalında tadından kırılmış nar!

Kırılmış narı da gördüm.

O vakit cennetsin dahası ne?

Anladım. Anladım da... Evlerin arasından geçip giden bu yol beni nereye götürecekti onu anlamadım?

Varacağın yere elbet!

Nereye varacağımı biliyor musunuz?

Yok!

Öyleyse!

Öyleyse var yoluna git. Kırık narlar sona erdiğinde sola sap. Ağaçlar bittiğinde sağa. Çeşmeyi gördüğünde yeniden sola. Ulu kavaklardan yine sağa... Kıvrak git ha çayın acımasın...

Ne kadar sürer? Yani yol uzun mu sürer?

“Verilmiş ömür kadar uzundur yol. Uz gitmeye bak. Sağlıcakla...” deyip içeri girdi. Orada bir başıma düşünürken babam, “Şu yoldan gidelim bakalım.” diyordu, nar ağaçlarının altından. Kalktım arabaya bindim. Yola koyulduğumuzda aynadan kapıya baktım. Bütün evler yıkık. Bütün narlar sağlamdı... Sürdüm. Sürdüm. Sürdüm. Nar tepeleri bitti. Çeşmeyi bulup su içtim. Ulu kavaklara selam verdim... Yol kenarında eşeğiyle giden bir adama köyü sordum. “Şu sırtı aşınca önüne çıkacak.” dedi. Kaç sırt geçtim? Kaç yol oldu içimde, anlamadan önce bir kalabalıkla karşılaştım. Sonra harman yeri, ağaçlar, çocuklar ve evler! Evleri gördüm. Yaşantı var. Burası orası. Geçen hafta geldiğim yer. Yol değişince uzak sandım. Kahvehaneyi arayıp buldum. Meğer köyün aşağısı yukarısı varmış. Çilli bir ufaklık asmalı kahveye kadar götürdü bizi. Üç parmağı yok adam asmanın altında yapayalnız oturuyordu. Bizi görünce, “Çay eskidi neredesiniz yahu!” dedi. Yol dedik ziftlenmiş. Dağ yolundan gelmemizi söylediler. Öyle olunca da uzadı biraz. Sonra dağ başında I, İ, H gibi isimleri olan bir köyde durakladık. Dinlendik...

“Zift döküleli bir hafta oldu. Kuruması mı kalmış yahu!” dedi. Biz babamla birbirimize bakıp sustuk! “Neyse geldiniz ya, ötekiler eve kadar gittiler, şimdi haber ederim gelirler.” deyip önümüze düşen çocuğa işaret etti ve kahveciye dönüp “Çayı yenileyiver, yarenlik uzayacak oğlum.” dedi. Duramadım sordum; “O,” dedim, “Yaşlı kadın kimdir? Köyün adı nedir? Tenhanın da tenhasında onca meyve neden toplanmaz? Kırık narların tadı nasıldır?”

Babam gözlerini bana dikip “Hangi kadın?” diye sordu adamdan önce. Kadın, dedim. Babaanneme benzeyen kadın. Yeleği çağla yeşili olan kadın. Mavi kapının önündeki kadın. Yolu tarif eden kadın!

Sonra adama dönüp bir cevap bekledim;

Sen hikâyeyi bulmuşsun/hikâye de seni bulmuş! Gayrı bana laf düşmez kızım. Deyip sustu...